

FAGUTVIKLING

Veiledende planer kan gi helsepersonell kunnskapsstøtte i hverdagen

Dagens journalsystemer har betydelige mangler. Veiledende planer og standardisert terminologi kan være til hjelp.

[Kaja Hvitstein-Strøm](#)

Rådgiver

Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester, Vestfold

[Dokumentasjon](#)

[Informasjonsteknologi](#)

[Kommunehelsetjeneste](#)

Sykepleien 2024;112(94729):e-94729

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2024.94729](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2024.94729)

Hovedbudskap

Helsepersonell i de kommunale helse- og omsorgstjenestene skal være gode generalister og være faglig oppdatert på de fleste problemstillinger, men er det egentlig realistisk? Ved å bruke veiledende planer som er tilgjengelig i journalsystemet, får utøvende personell kunnskapsbasert støtte i arbeidshverdagen.

Denne fagartikkelen har til hensikt å beskrive et samarbeidsprosjekt mellom Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) i Vestfold og Sandefjord kommune. Samarbeidsprosjektet er en revidering og utvikling av veiledende planer (1) i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Planene kan integreres i journalsystemene og benytter helseterminologien SNOMED CT (2).

Veiledende planer (VP)

En veiledende plan er en preformulert, samlet oversikt over sannsynlige og forventede sykepleiediagnoser, mål og sykepleieintervensjoner for en gruppe pasienter med felles symptombilde. VP er en av grunnstrukturene i klinisk dokumentasjon av sykepleie (KDS) i pasientjournalen. Det er også et hjelpemiddel for å kvalitetssikre sykepleien og forenkle dokumentasjonsarbeidet. En VP skal gjenspeile sykepleieprosessen som problemløsende metode, og den skal være kunnskapsbasert. Når pasientens egen plan utarbeides, hentes elementer fra den preformulerte listen i en relevant VP.

Kilde: Bredal A (1).

FAKTA

SNOMED CT

SNOMED CT er en internasjonal, standardisert, systematisk samling av helsefaglige, maskinlesbare begreper. SNOMED CT kan brukes til å strukturere dokumentasjon av pasientrelatert data i elektronisk pasientjournal eller helseregistre – og dele dataopplysninger knyttet til pasientbehandling. SNOMED CT er det mest omfattende standarden for klinisk terminologi som er tilgjengelig på markedet i dag. Terminologien er sammensatt av over 360 000 begreper.

Kilde: Direktoratet for e-helse (2).

Som helsepersonell i kommunale helse- og omsorgstjenester møter vi pasienter og brukere som har alt fra enkle til sammensatte og omfattende hjelpebehov. Vi blir flere eldre, og Helsepersonellkommisjonen beskriver at vi ikke kan ha like mange helsepersonell per eldre som vi har i dag.

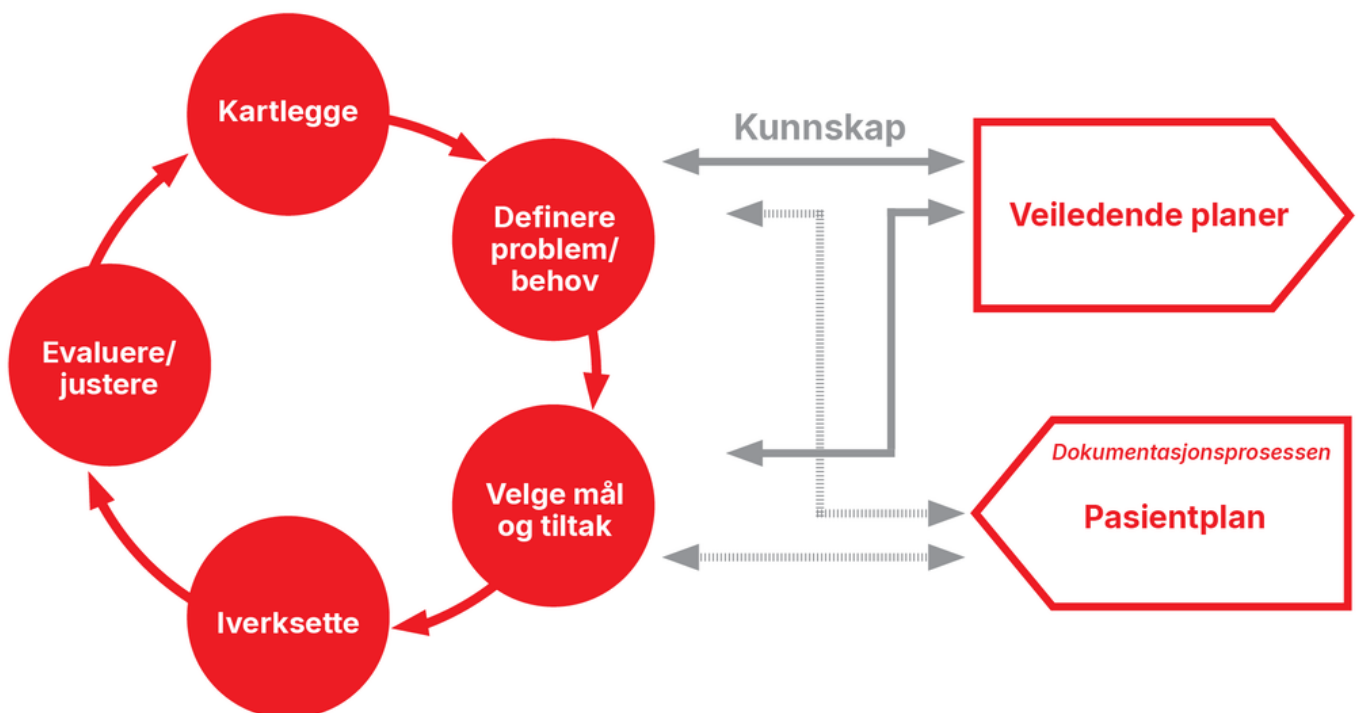
Økende forventninger fra tjenestemottakere og deres pårørende samt tidsmangel i hverdagen er en del av utfordringsbildet i helse- og omsorgstjenesten. Skal vi klare å beholde og rekruttere morgendagens helsepersonell, må vi ha støttende arbeidssystemer som forenkler deres arbeidshverdag.

Er elektronisk pasientjournal plunder og heft eller en støtte?

Dagens journalsystemer har dessverre betydelige mangler og løser ikke samhandlingsutfordringene (4). Det er imidlertid tegn til bedring i nær fremtid. Jeg tenker for eksempel på regjeringens satsing på felles journalløft for kommunene sammen med KS (5). Helseteknologiordningen skal legge til rette for at kommuner kan innføre bedre teknologiske løsninger, som for eksempel nye journalløsninger (6).

I flere av de nye journalsystemene vil helsepersonell blant annet få mulighet til å bruke veiledende planer (7) i dokumentasjonsprosessen. Figur 1 forklarer dokumentasjonsprosessen.

Figur 1. Dokumentasjonsprosessen

«En veiledende plan er en preformulert, kunnskapsbasert tiltaksplan.»

En veiledende plan er en preformulert, kunnskapsbasert tiltaksplan som er kodet med helseterminologien SNOMED CT (8) (se faktaboks lenger opp). Veiledende planer inneholder en problemstilling, mål og tiltak. Det er et beslutningsverktøy som gir deg muligheten til å vurdere aktuelle tiltak for tjenestemottakeren etter at du har kartlagt et hjelpebehov.

Tiltakene beskriver i ledeteksten hva det kan være nyttig å vurdere. Verktøyet bidrar til at man kan dokumentere strukturert og raskt, noe som gir likere praksis på tvers av helse- og omsorgstjenesten (9). De veiledende planene er kun veiledende, og helsepersonell må individualisere planen på bakgrunn av tjenestemottakerens behov.

Slik kan en veiledende plan se ut

En veiledende plan kan for eksempel være knyttet til risiko for underernæring. Mange eldre har stor risiko for å bli underernært (11). Først kartlegges tjenestemottakeren, og det blir gjennomført en MST (*Malnutrition Screening Tool*) (12). Ut ifra MST-skåren blir det vurdert at det er behov for å iverksette tiltak for å redusere risikoen for underernæring.

På bakgrunn av en samtale ønsker tjenestemottakeren å få individuelt tilpassede tiltak. Så velges den veiledende planen: risiko for underernæring i journalsystemet. Deretter huker vi av for aktuelle mål og tiltak for å tilpasse pasientplanen til individuelle behov (se figur 2).

Figur 2. Eksempel på pasientplan

SCT-kode	Utfordring:
704358009	– risiko for underernæring
	Mål:
1156885001	– næringsinntak i samsvar med behov
248324001	– godt ernært

SCT-kode	ICNP i SNOMED CT	Spesifisering av tiltak (ledetekst)
1759002	Vurdering av ernæringsstatus	Bruk gjeldende screeningverktøy. Individuell kartlegging ved risiko. Beregne kaloribehov. Individuell ernæringsplan
18321000202107	Vurdering av utløsende faktorer	Vurder munnhule, medisiner, svelg-funksjon, refluks, fordøyelse, lukter smerter
39857003	Veiling av pasient	Når, hvordan, hvor ofte?
17831000202103	Kostregistrering	Mat og drikkeinntak, kostanamnese
422972009	Tilpasning av kost etter toleranse	Matbegrensninger ved intoleranse eller allergi
88381000202105	Kartlegging av kostholds-preferanser	Kulturelle hensyn, måltidsrytme, matvarevalg
13911000202107	Tilrettelegging for inntak av næring og væske	Spisemiljø, tid, hjelpemidler, assistere i matsituasjon
16081000202105	Redusering av nattfaste	< 11 timer
286489001	I stand til å tilberede måltid	Energirik kost, beriket kost, næringsdrikker, konsistenstilpasset mat, ønskekost
17791000202107	Bruk av kommunal måltidstjeneste	Matlevering, handlehjelp, deltagelse i fellesmåltider
408909002	Håndtering av enteral ernæring	Følg forordning, anvend VAR for prosedyre
876825002	Administrasjon av parenteral ernæring	Følg forordning, anvend VAR for prosedyre
18211000202106	Tverrfaglig samarbeid	Lege, ernæringsfysiolog, annen spesialkompetanse
61310001	Undervisning om ernæring	Tilpasset informasjon til pasient og/eller pårørende

Forkortelser: ICNP = International Classification of Nursing Practice, SCT = SNOMED CT, VAR = sykepleieprosedyrer

Kilde: Helsedirektoratet

På denne måten får man god hjelp til å tilpasse en god pasientplan uten å lete opp nasjonale retningslinjer og beste praksis. Ved å bruke veiledende planer i journal benyttes standardiserte begreper som er kodet med SNOMED CT.

Ved at SNOMED CT blir brukt i journalsystemet, kan disse dataene i større grad brukes til både styringsverktøy og til å gjenbruke data som ledd i kvalitetsforbedring og forskning. Å benytte standardisert terminologi og integrere kunstig intelligens (KI) i systemet kan gi unike muligheter i fremtiden.

«Ved at begrepene er standardisert, slipper helsepersonell å vurdere hvilke begreper som skal brukes.»

SNOMED CT anbefales av Direktoratet for e-helse (nå Helsedirektoratet) (8). Ved at begrepene er standardisert, slipper helsepersonell å vurdere hvilke begreper som skal brukes. Det bidrar til at vi får et felles språk på tvers av helsetjenesten. Også spesialisthelsetjenesten går nå over til SNOMED CT innenfor pasientdokumentasjon, noe som gjør informasjonsdelingen enklere og mer pålitelig.

Planlegging og dokumentasjon ble lettere

Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) i Vestfold har samarbeidet med Sandefjord kommune og Direktoratet for e-helse om å revidere veiledende planer for primærhelsetjenesten (7). Prosjektet er en forlengelse av pilotprosjektet «Utvikling og testing av veiledende planer med integrasjon av International Classification of Nursing Practice (ICNP) fra NSF og USHT i Vestfold» fra 2017 (9).

«Man trenger ikke tenke for å formulere god norsk.»

INFORMANT

Steinsvold og medarbeidere benyttet flere metoder for å evaluere bruken av veiledende planer i deres pilotprosjekt, blant annet spørreundersøkelser og intervjuer. Her kom det frem at å bruke veiledende planer med standardisert terminologi bidro til at planleggings- og dokumentasjonsarbeidet ble mer effektivt og mindre krevende. Informantene påpekte at å bruke standardisert språk bidro til at det var enklere å formulere seg skriftlig (9).

En informant sa: «Dokumentasjon er lettere med veiledende planer – man trenger ikke å tenke for å formulere god norsk.» (9)

En annen informant sa: «Kvalitetssikring, men funksjonell i bruk. Ved fritekst er det mer opp til kompetansen til den enkelte.» (9)

Til nå har USHT-Vestfold og Sandefjord kommune videreutviklet 20 planer som er tilgjengeliggjort på USHT-Vestfolds nettsider (7). Flere er under utvikling.

USHT-Vestfold samarbeider med Helsedirektoratet om å få de reviderte planene inn i flere av journalsystemene til de ulike EPJ-leverandørene. EPJ står for elektronisk pasientjournal.

Gode arbeidsverktøy er avgjørende

Vi i utviklingscenteret mener at helsepersonell må få god arbeidsstøtte gjennom journalsystemet. For å kunne være gode generalister må vi kreve gode verktøy i hverdagen. Vi er generelt gode på faget vårt, men kunnskap utvikler seg raskt innenfor helseområdet.

Derfor blir det utfordrende å holde seg faglig oppdatert på alt av ulike helseutfordringer som våre tjenestemottakere har. Å bruke kunnskapsbaserte veiledende planer og standardisert terminologi er verktøy som hjelper oss å være gode.

Når kommuner går i gang med en anskaffelsesprosess for nye journalløsninger, er det viktig å tydeliggjøre behovet for veiledende planer og strukturering av journalene. Gode arbeidsverktøy for helsepersonell er avgjørende i møte med økende kunnskapskrav.

Veiledende planer og standardisert terminologi som SNOMED CT fremheves som essensielle verktøy til å bistå helsepersonell i å være effektive generalister i en helsefaglig praksis som er i stadig utvikling.

Forfatteren oppgir ingen interessekonflikter.

ØKENDE KUNNSKAPSKRAV: Norge får stadig flere eldre med sammensatte diagnoser. For å være effektive generalister trenger helsepersonell gode verktøy. *Illustrasjonsfoto: Maskot/NTB*

1. Bredal A. Utvikling av veiledende planer for sykepleiepraksis, nasjonal veileder [internett]. Agder: ICNP; 2023 [hentet 26. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://icnp.uia.no/wp-content/uploads/2023/03/Utvikling-av-veiledende-planer-for-sykepleiepraksis-nasjonal-veileder-v2.0.pdf>
2. Direktoratet for e-helse. Detaljert om SNOMED CT [internett]. Oslo: Direktoratet for e-helse; u.å. [hentet 23. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.ehelse.no/kodeverk-og-terminologi/SNOMED-CT/detaljert-om-snomed-ct>
3. NOU 2023: 4. Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste [internett]. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning; 2011 [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>
4. Meld. St. 9 (2012–2013). Én innbygger – én journal [internett]. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2013 [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-9-20122013/id708609/>

5. KS (kommunesektorens organisasjon). Felles journalløft for kommuner [internett]. Oslo: KS; u.å. [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.ks.no/fagomrader/digitalisering/felleslosninger/fkj/>
6. Helsedirektoratet. Helseteknologiordningen: Tilrettelegging for å ta i bruk teknologi i den kommunale helse- og omsorgstjenesten [internett]. Oslo: Helsedirektoratet; 25. oktober 2023 [oppdatert 25. oktober 2023; hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/tilskudd/helseteknologiordningen-tilrettelegging-for-a-ta-i-bruk-teknologi-i-den-kommunale-helse-og-omsorgstjenesten>
7. Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) Vestfold og Telemark. Revidering av veiledende planer [internett]. Vestfold: USHT Vestfold og Telemark; u.å. [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.usht-vestfold.no/prosjekter/pagaende-prosjekter/revidering-av-veiledende-planer.4179.aspx>
8. Direktoratet for e-helse. SNOMED CT [internett]. Oslo: Direktoratet for e-helse; u.å. [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.ehelse.no/kodeverk-og-terminologi/SNOMED-CT>
9. Steinsvold U, Mølsted KL, Lyngstad M. Prosjektrapport. Utvikling og testing av veiledende planer med integrasjon av International Classification of Nursing Practice (ICNP): et pilotprosjekt [internett]. Vestfold: NSF og USHT Vestfold; 3. mai 2017 [hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: https://www.usht-vestfold.no/_f/p3/i4115bfff-acf3-48b1-a0e2-552d577df5b4/prosjektrapport-030517-godkjent.pdf
10. Helsedirektoratet e-helsetemaer [internett]. Veiledende planer for sykepleie med SNOMED CT tas i bruk. New York: Vimeo; 2023 [oppdatert 25. august 2023; hentet 28. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://vimeo.com/857831232>
11. Helsedirektoratet. Om underernæring [internett]. Oslo: Helsedirektoratet; 28. februar 2022 [oppdatert 14. mars 2022; hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/tema/underernaering/om-underernaering>
12. Helsedirektoratet. Forebygging og behandling av underernæring [internett]. Oslo: Helsedirektoratet; 14. mars 2022 [oppdatert 14. mars 2022; hentet 14. februar 2024]. Tilgjengelig fra: <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/forebygging-og-behandling-av-underernaering>